

Het atelierbezoek

Het onderwerp is hoe een beeldhouwer werkt aan de hand van een atelierbezoek.

Het is bedoeld voor kinderen van groep 6,7,8 van het primair onderwijs.

De inhoud bestaat uit: Het bekijken van films (2 DVD's van ieder circa 15 min.), zoekopdracht, atelierbezoek, de beelden en materialen bekijken en ermee leren werken.

Het bijzondere is dat het de drie elementen theorie, live action en zelf bezig zijn raakt.

De tastzin speelt een belangrijke rol in het beeldhouwen en boetseren. De beelden in het atelier kunnen (meestal) betast worden. Het materiaal, waarmee gewerkt wordt, wordt met de handen geknead en gevormd.

De onderwerpen/thema's die behandeld worden zijn:

Beelden binnen & buiten;

de kwetsbaarheid en duurzaamheid van het materiaal; beelden die van was en klei worden geboetseerd, de tastzin;

Het proces van het gieten van het beeld;

een beeldhouwer als vader;

de inspiratiebron van een beeldhouwer.

Het project beeldende vorming wordt in 6 activiteiten uitgevoerd. De leerlingen wordt de kans geboden om zelf iets te creëren. Daarnaast is er aanvullend materiaal als: tekst van video 'Beek's Betere Beelden' en interview met Marius over tastzin.

Duur

Het complete programma is: 4 ½ à 5 uur binnen schooltijd. Er is geen vervolg in de buitenschoolse uren. De voorbereidende les en de opdracht duurt 2 à 2 ½ uur. De excursie naar het atelier en de beelden duurt (in twee groepen) 2 à 2 ½ uur.

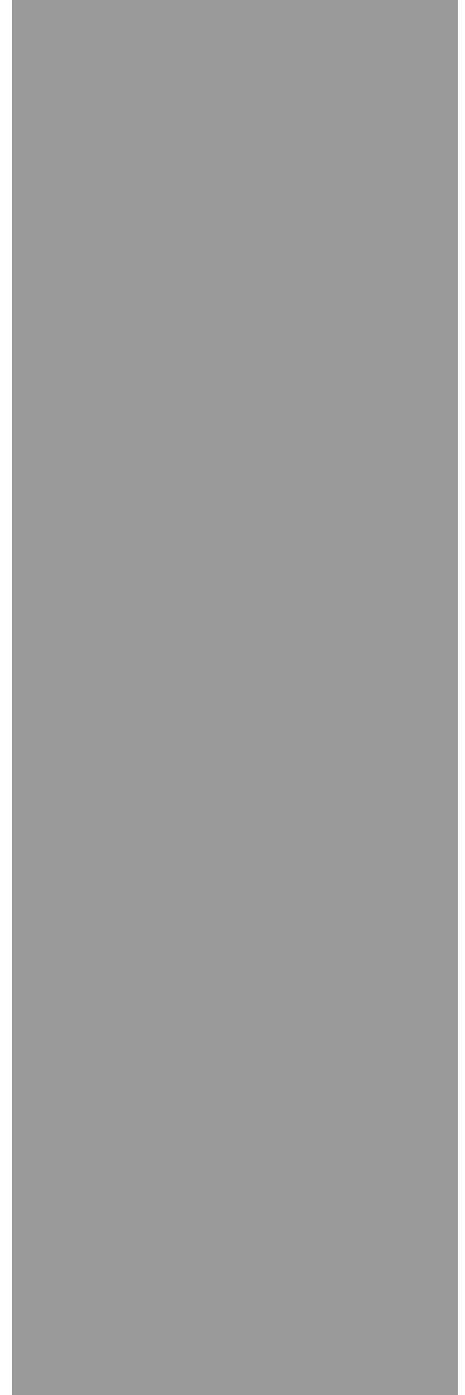
Plaats

De activiteit wordt uitgevoerd: Op school, buiten, in en rond het atelier en in de gemeente. In het atelier is plaats voor ongeveer 15 leerlingen. Voor de activiteiten van atelierbezoek en beelden bekijken wordt een groep van circa 30 leerlingen gesplitst in twee groepen van circa 15 leerlingen. Aan het begin wordt een algemene inleiding gehouden voor de gehele groep, alvorens deze zich opsplijt.

Technische gegevens

Het atelier bevindt zich van de weg af en de leerlingen kunnen hun fietsen in de doorgang naar het atelier tegen de muur en in de tuin plaatsen, maar niet tegen het hek aan de linkerzijde. Het is raadzaam ze enigszins geordend te plaatsen en op slot te zetten.

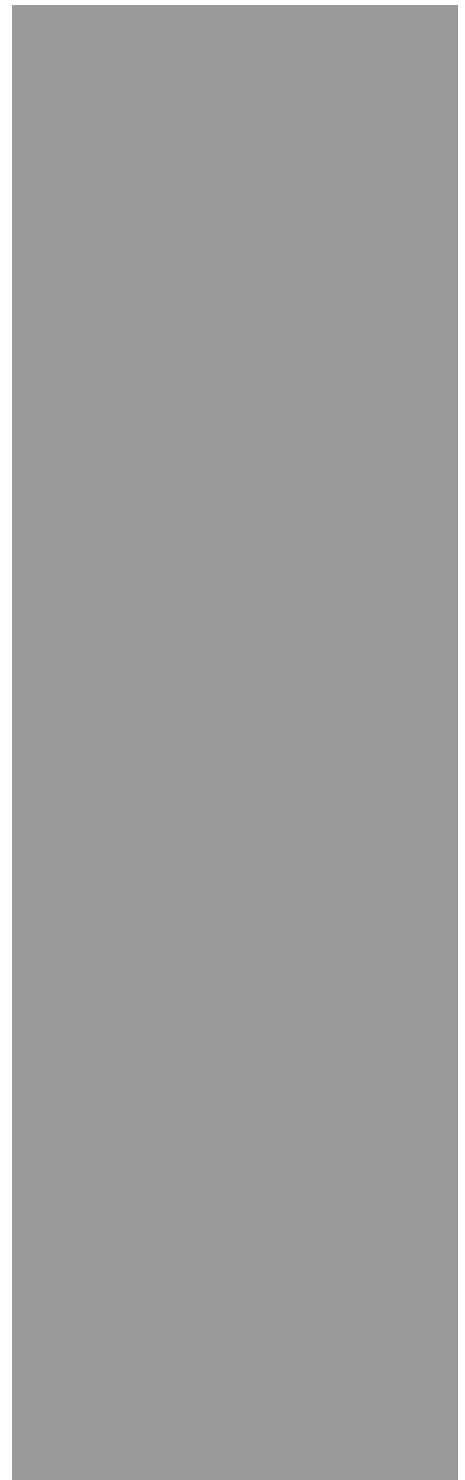
De leerlingen werken met gevonden stenen, zwarte was en klei. Het is

raadzaam ze oude kleren aan te laten trekken, want het materiaal kan afgeven. Zelfs wanneer het buiten warm is, is het koud in het atelier, dus warme kleren meenemen.

Er kan een pauze ingelast worden. De leerlingen kunnen hun creaties meenemen. Het is handig als ze een doosje bij zich hebben om het mee in te pakken. En tevens handig, als een begeleidende ouder(s) meekomt met een auto, die de beeldjes in een doos mee kan nemen naar school. Beelden gemaakt in zwarte was en chamotte klei kunnen langer geconserveerd blijven dan beelden in rivierklei. Rivierklei droogt op den duur uit, wanneer het niet blijvend nat wordt gehouden.

De beeldhouwer werkte het grootste deel van zijn leven in het speciale isolement van dit ruime atelier en beeldentuin. Sinds zijn dood is het nauwelijks veranderd en geeft een authentiek, oorspronkelijk idee hoe hij deze ruimte volledig gebruikt heeft.

De kijkwijzer

Het project 'Wat doet een beeldhouwer' bestaat uit 6 activiteiten, die worden uitgevoerd op school, in het atelier/de werkplaats en in de gemeente.

Activiteit 1:

Films zien (via website en DVD) en er met de leerkracht over praten met vraag & antwoord.

Duur: ongeveer $\frac{3}{4}$ à 1 uur. Uitvoering door leerkracht in de klas.

Activiteit 2:

Zoekopdracht stenen zoeken, $\frac{1}{2}$ à 1 uur. Uitvoering door de leerlingen.

Activiteit 3:

Naar het atelier $\frac{1}{2}$ uur.

Uitvoering door twee begeleiders in het atelier.

Beeldjes maken, met materiaal van was en klei met gereedschap 1 uur.

De kinderen werken niet met hamer en beitel, zoals het beroep letterlijk suggereert; deze beeldhouwer hakte o.a. uit steen en boetseerde ook met klei of was.

Met 1 of 2 hulpouders.

Activiteit 4:

Beelden bekijken. Vanaf het atelier naar het Gemeentehuis wandelen ong. 8 min. ('De Muzen'), van daar ong. 10 min. naar Bato's wijk ('De Vredesengel'). Duur: 1 uur. Uitvoering door de leerkracht, begeleider (en hulpouder).

Duur van activiteiten totaal 4 $\frac{1}{2}$ uur

De voorbereiding

Op school, in de klas wordt aan de leerlingen verteld dat ze een werkplaats gaan bezoeken: het atelier van een beeldhouwer.

Ter introductie zijn er 2 video's op DVD, die vooraf aan de school worden geleverd (en ook weer retour komen door de leerkracht tijdens het atelierbezoek).

Deze video's zijn tevens in klein formaat op deze website te zien, klik bij 'video'.

Video/DVD 1: tv-uitzending van 'Klokhuis'.

Een portret van Marius, dat wordt uitgelegd aan een jong publiek.

De sketches tussendoor zijn bedoeld om de aandacht vast te houden en een pauze creëren.

In een fragment wordt uitgelegd hoe je van een beeldje in klei een bronzen beeld maakt door er een mal van te maken en het vervolgens te gieten. Dit wordt vrij snel uitgelegd en kan ingewikkeld lijken.

(Het gieten van een klein beeld wordt in het atelier bij het bezoek getoond).

Het belangrijkste om te onthouden is dat er een vorm van het beeld wordt gemaakt.

Ook komt in een fragment de inspiratie aan bod; wat je in een steen kunt zien.

Video/DVD 2: 'Beek's Betere Beelden'

Dochter Sandra vertelt hierin hoe het voor haar was om op te groeien met een vader als beeldhouwer.

Deze video is geschikt voor zowel leerlingen van het primair onderwijs als voor het VMBO. Kijkwijzer bij de video:

Wat doet jouw vader en/of moeder, verzorger?

Lijkt het je leuk als je vader kunstenaar is?

Ja/Nee, waarom? Waardoor wordt Marius geïnspireerd? (antwoord voor leerkracht)

Waarom maakt hij beelden? (antwoord voor leerkracht) Een beeld maken is eigenlijk ook een manier om je mening

te geven over iets.

Waar over heeft Marius in de film zijn mening gegeven? Wat is een monument? (benoemen door leerkracht) Wat is de functie ervan? Wat heb je gezien? Wat begrijp je niet of wel? Wat vond je mooi? Wat zou je wel eens echt willen zien? Waar zijn de beelden van Marius te zien? (in het atelier en in de openbare ruimte, zie ook op de website bij 'beelden').

Gebleken is dat deze video bij de kinderen ook talloze vragen over het dagelijkse huiselijk leven oproept.

Zoekopdracht

Welke verschillende stenen ken je? (baksteen, edelsteen, een voorwerp van steen). De leerlingen krijgen buiten school de opdracht om (kleine) stenen te verzamelen. Ze zoeken er naar op vorm, kleur, oppervlak en gewicht. Ze benoemen later waarom en wat ze er zo bijzonder aan vinden (vorm, wat kun je er in zien?; kleur, (hoe benoem je de kleur, meerdere kleuren?), het oppervlak (hoe voelt de steen aan, glad, ruw, koud?). Is de steen bewerkt?

Tijdens het werken in het atelier blijkt de steen ook goed als sokkel te gebruiken.

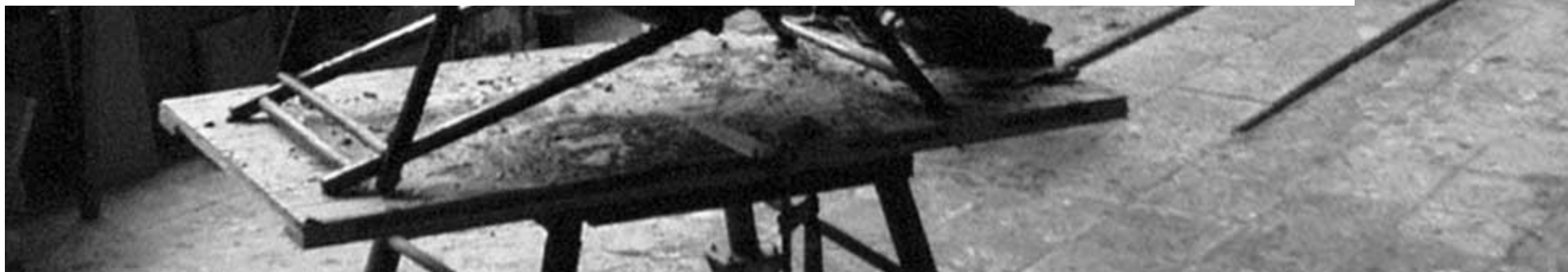
Duur van de zoekopdracht.

De voorbereidingstijd met het bekijken van de DVD's kan zo'n $\frac{3}{4}$ tot 1 uur duren.

Het naar stenen zoeken met een duur van $\frac{1}{2}$ tot 1 uur kan gezien worden als een voorbereiding; in feite is het een vervolg op de video bekijken.

Het naar stenen zoeken is niet een activiteit van of rond het atelier. Wel is het de bedoeling dat de leerlingen de gevonden stenen meenemen naar het atelier, waar ze bekeken worden op vorm etc. en ontdekken ze vanzelf wat ze er verder mee kunnen doen.

De leerkracht deelt zelf het voorbereidende programma in.

Atelierbezoek

Opsplitsing van de groep (in het geval van circa 25 à 30 leerlingen).

Na een algemene inleiding van één van de drie begeleiders gaat een groep van circa 15 leerlingen met twee begeleiders in het atelier beeldjes maken. De andere groep van 15 leerlingen gaat de beelden bekijken in de gemeente met een begeleider.

De activiteiten duren ieder zo'n 1 à 1 ½ uur. De groepen worden daarna gewisseld.

Er zijn 3 begeleiders: Mila van Beek, Elma van Imhoff en Sandra van Beek.

De begeleiders ontvangen de groep in het atelier. Het heeft hoge ramen op het noorden, waar het scherpe noorderlicht goed doorheen schijnt.

Licht is belangrijk om goed te kunnen zien waar je mee bezig bent. De grootte ervan is tevens belangrijk, zodat je in staat bent van een afstand in het licht te zien hoe het beeld er uit ziet. De vloer is van steen en moet tegen een stootje kunnen, omdat er met veel water met klei en gips gewerkt wordt,

Kwetsbare beelden worden in de achterhoede opgesteld; beelden die kunnen worden aangeraakt op de voorgrond.

In het atelier wordt een witte gipsen vorm, een mal (holle afdruk in gips of siliconen van een beeld) getoond.

Die vorm is nodig om het beeld mee af te kunnen gieten in een ander duurzaam materiaal, zoals was, brons of polyester. Er volgt eerst een demonstratie van een kopje gieten in was. Ondertussen worden de verschillende materialen aan de kinderen getoond.

De kinderen bekijken ondertussen het hele atelier, de beelden en de werkbank met gereedschap.

Het laatste beeld van Marius van een vrouw in een ligstoel is gemaakt van zwarte was. Het gereedschap ligt nog bij het beeld. Hij maakte het in 2003.

De begeleider legt uit hoe de zwarte was wordt bewerkt. Hij/zij duwt, knijpt en kneedt in de was met zijn handen en vingers om de was warm en zacht te laten worden. Zo kun je ermee boetseren of modelleren.

De begeleider laat zien, hoe het beeld met speciale gereedschappen, zoals spatels is bewerkt, om het een zacht oppervlak te geven, of het juist ruw te laten.

In het atelier staat een lange tafel, waar aan gewerkt wordt. De begeleider geeft ze ieder een stuk zwarte was, waarmee ze kunnen spelen/kneden, laat zien hoe de was en klei gekneet wordt en vanzelf een vorm in kan zien, zoals van een dier en hoe een beeldje kan ontstaan, dat uniek is.

Ze kunnen - wanneer de vorm van de steen zich daarvoor leent - deze namaken in was en/of een figuur of ding in beeld brengen wat ze er in zagen of zien, als associatie. Of iets anders in was kneden, bijvoorbeeld een beeld namaken dat ze in het atelier hebben gezien.

De begeleider helpt om dit vorm te geven en toont ze de mogelijkheden. Sommige kinderen weten meteen wat ze willen maken, raken soms geïnspireerd door de omgeving, anderen weten het nog helemaal niet en duurt het enige tijd voordat er 'iets' komt, of ze gaan elkaar nadoen. We gaan uit van de gedachte dat creativiteit of inspiratie op den duur vanzelf ontstaat, wanneer er ruimte gegeven wordt; er is kortom vertrouwen in de fantasie van het kind. In dit proces speelt mooi of lelijk geen rol en er wordt ook niet naar een kant en klaar werkstuk gestreefd. De begeleiding mengt zich ook niet letterlijk in het werk van het kind, om het zogenaamd te 'verbeteren'. Het laat het aan het kind over en stuurt bij in het geven van suggesties, mogelijkheden of stellen van vragen.

Beelden bekijken

'De Muzen'

De Muzen' staat sinds 1993 vóór het Gemeentehuis Oosterbeek.

De plaatsing: De ruimte rondom het beeld is een hangplek voor jongeren.

Inspiratie: Het beeld heet 'De Muzen' en is uitgevoerd in brons. Het is oorspronkelijk gemaakt voor het Conservatorium in Zwolle. Voor dit beeld liet Marius zich inspireren op een muziekstuk, dat heet 'de kunst van de fuga' (die Kunst der Fuge) van de componist J.S. Bach.

Vorm/Expressie: Hoe kan je muziek verbeelden? Hij verbeeldde de muziek in golvende lijnen en openingen door twee zwevende liggende figuren te boetseren, die samen muzikaal in elkaar lijken te golven.

Textuur, oppervlak: Het beeld is zwaar. Maar het geeft de indruk alsof het licht is. Het oppervlak is glad. Er zitten rondingen aan, die je mee kunt voelen met je handen.

Grootte: Het beeld is ongeveer 3 meter breed.

'De Vredesengel'

Plaatsing: In 2002 is dit beeld van brons onthuld door de burgemeester van Renkum.

Lokatie: Het staat in het park Bato's wijk. Deze plek is door de beeldhouwer gekozen, omdat hij het de mooiste plek vond, met prachtig uitzicht over de Rijn. Tijdens de Tweede Wereldoorlog is hier een leger geallieerden de rivier overgestoken en tegengehouden door de Duitse bezetters. Er staan twee bankjes bij het beeld, waarop een tekst van Marius staat over de engel 'in lichtende doortocht'.

Onderwerp/Expressie/Vorm: Het is geen mens. Het is een engel, die op één been staat. De beeldhouwer wil de suggestie geven van een beweging van een figuur met vleugels, die op het punt staat zich los te maken van de aarde en opstijgt. De figuur bevrijdt zich van de zwaarte. Het lichaam blijft achter. Het is zowel een man als een vrouw. Voor hem was een engel

niet een gaaf en ongeschonden mens, maar een lichte, vluchtende figuur, in doortocht. Een wegschietend wezen, dat je nauwelijks kunt zien. Een droombeeld voor de vrede. Een engel, die een boodschap achterlaat, die in zijn of haar kortstondige aanwezigheid iets te vertellen heeft of achterlaat.

Textuur/Oppervlak: Het beeld is zwaar, maar geeft de indruk dat het licht is. Het oppervlak voelt niet glad voelbaar aan.

Vraag & antwoord

In de kijkwijzer noemen we verschillende aspecten van een beeld met een serie vragen.

De leerkracht maakt een keuze welk(e) aspect(en) hij of zij met de leerlingen behandelt naar leeftijd en het niveau van de leerlingen.

Sommige vragen & antwoorden worden door de leerlingen samen met docent en begeleider op de locatie behandeld en zichtbaar gemaakt.

1. De eerste indruk

Wat valt je op aan het beeld?

Het totaal, of een bepaald detail?

Waardoor valt het op, door wat het voorstelt, of door de manier waarop het is gemaakt? Doet het je ergens aan denken, wat bijvoorbeeld?

2. Het onderwerp

Wat stelt het beeld volgens jou voor?

3. De plaatsing

Staat het beeld hoog of laag?

Het staat op een sokkel.

Waar moet je gaan staan om het zo goed mogelijk te kunnen bekijken?

Denk je dat het zomaar op deze plek staat of zou er een speciale reden voor zijn?

4. De vorm

Hoe groot is het beeld, hoe breed?

Zie je één vorm of is het uit meer vormen samengesteld?

Zie je dezelfde vormen op verschillende plaatsen (herhaling, ritme), zijn ze heel verschillend (contrast)?

Rond of hoekig?

Kun je ergens door het beeld heen kijken?

Heeft het beeld een duidelijke richting of meer richtingen?

Beeldhouwwerken zijn zwaar, maar ze kunnen er toch licht uitzien.

Lijkt dit beeld zwaar of licht?

5. Het materiaal/de techniek

Van welk materiaal is het beeld gemaakt? (Klei, gips, brons). Hoe is het gemaakt? Wat zou de kunstenaar eerst gebruikt hebben?

6. De textuur, het oppervlak

Hoe ziet het oppervlak van het beeld er uit, hoe voelt het: glad, zacht, ruw, hobbelig, stekelig, fluwelig, hard?

Is de textuur, het oppervlak overal hetzelfde? Wat heeft de maker met het beeld gedaan om het zo te kunnen krijgen?

7. De kleur

Welke kleur heeft het?

Is dat de kleur van het materiaal, of is het geverfd?

8. Het licht

Van welke kant valt er licht op het beeld?
Zie je op het beeld zelf schaduwplekken en lichtere plekken?
Is er ook een schaduw op de grond?
Welke vorm heeft die schaduw?

9. De expressie

De sfeer die een beeld uitstraalt noem je expressie. Is het vrolijk, eng? Of denk je bijv. aan kracht, snelheid, angst, liefde?

Misschien doet het denken aan iets dat je zelf hebt meegemaakt.

Of is het niet te zeggen wat het beeld uitdrukt. Als het beeld een mens voorstelt, hoe staat, ligt of zit die dan?

Soms zijn er meer figuren in een beeld te zien.

Die hebben altijd iets met elkaar te maken, maar wat?

Kun je zo staan als het beeld? Wat merk je dan?

Hoe voelt het? Strak, stevig of juist ontspannen?

Vrolijk, opgewekt, somber?

Is er een gedeelte dat extra belangrijk is voor het beeld, welk?

10. Bedoeling van de beeldhouwer

Kun je zien waar het beeld voor gemaakt is?

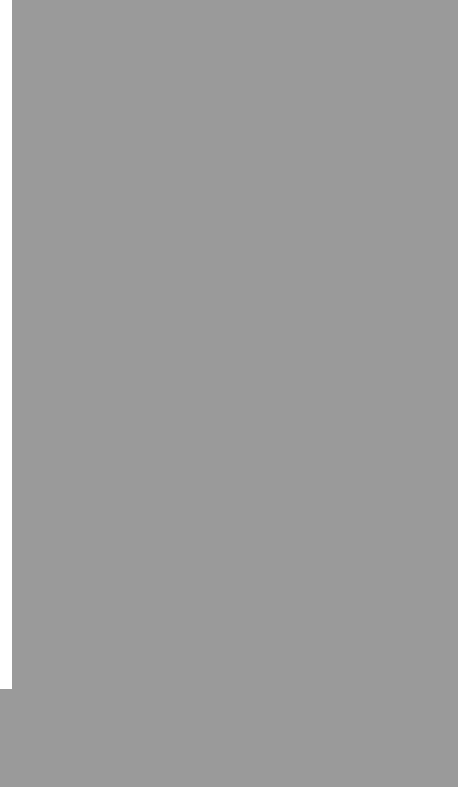
Herinnert het aan iets? Is het een beeld, een monument?

Wat zou de beeldhouwer met dit beeld willen vertellen, waar aan kun je dat zien?

Heeft het beeld een naam, een titel, vindt je dat die erbij past?

Waarom? Kunstenaars vinden dat hun beelden precies zo moeten zijn als ze moeten zijn. Wat vind jij?

Wat vind je van het beeld?

De tastzin

Interview met Marius van Beek: *'Vormen door de natuur gestreeld'*.

Op welke momenten gebruikt de beeldhouwer de tastzin?

"Ik heb gemerkt, dat als je een oppervlak rond wilt hebben en je dus de steen polijst, je niet meer kunt zien waar de oneffenheden zitten, zoals een bobbel of een diepte, maar je dat wel kunt voelen. Wanneer je bij boetseren naar een detaillering toegaat, is het het strelen van de klei, terwijl het een koude, vochtige massa is. Het is klei strelen, zoals je een lichaam kunt betasten. Klei bouw je op; van een steen haal je af, je hakt het met verschillende instrumenten weg. Een beitel voelt anders aan op de steen dan een vijltje. Je wilt het materiaal boven zichzelf uit laten stijgen, zodat het juist niet meer klei of steen is. Je wilt alle materialen immaterialiseren en dat heeft met tasten te maken. Ik doe dat met de muis van mijn hand, niet met mijn vingers.

De beeldhouwer John Rädiker zei: 'Je moet ieder stukkie van je beeld heilig verklaren. Kijk maar naar de handeling van een vakman, die hout schaaft of een stuk ijzer bewerkt. Hij kijkt en strijkt over het materiaal als een definitieve handeling.'

Wanneer je het ziet, voel je het dan ook?

"Bij het zien van een steen, kun je het voelen eigenlijk al zien, vooral bij gepolijste oppervlakken. Patine of patina is de naam voor de verkleuring door aantasting van de opperhuid. Je treft het ook op schilderijen aan, de ouderdomstint van verflagen. Ik heb bijvoorbeeld een beeldengroep staan in Arnhem zuid, waar kinderen spelen en vaak van de beelden afglijden: het is mooiere patina dan je ooit zou kunnen maken! Zo is de teen van St. Petrus van de beeldhouwer Donatello in de St. Pieterskerk in Rome afgekust en afgesleten. Ik kende iemand, die penningen maakte en er altijd eentje bij zich had om die penning telkens even in zijn handen te wrijven, een streling om patine te maken."

Kies je een materiaal om het tasten?

"Je kiest niet een materiaal in het beeldhouwen op het betasten. Sommige materialen krijgen hun charme door de bewerking. De laatste tijd heb ik veel beelden gebakken. Ik poets ze dan meestal met boenwas op, wat je ook met leer doet, de bestreelbaarheid. Sommige materialen zijn apert irritant voor het tasten. Het gekke is dat je harde stenen veel streefbaarder kunt maken dan zachte. Naarmate een steen scherper afsplijft met harde breukkanten, kun je mooier polijsten. Puimsteen, een poreuze vulkanische steen, kun je nooit polijsten. Je koest graniet om gepolijst materiaal te krijgen.

Tasten, aftasten, is sensueel. Ik zag laatst nog in een Kröller Müller Museum polyesterbeelden van Sekine; het waren tot tastvorm geboetseerde klonterige vormen die een glanzende glooiing hadden. Lipchitz, ook een beeldhouwer, is op latere leeftijd was onder water gaan vormen zonder te zien. Hij wilde de verstandelijke correctie uitschakelen."

Wanneer gebruik je de tast bij het zien?

"Ik houd van vormen, die door de natuur gestreeld zijn: in beken, watervallen, of in Afrika zelfs door de wind bepaald. Het is een plastische vorm, die je na wilt voelen. Het is ook prachtig te zien hoe keien aan het strand rond worden door de branding."

(NRC Handelsblad Cultureel Supplement 2-3-1979 – SvB)

Biografie

Marius van Beek was in 1921 te Utrecht geboren.

Na het overlijden van zijn vader in 1939 verhuisde het grote gezin naar Nijmegen.

Als oudste zoon werd hij de kostwinner.

In Nijmegen kwam hij in aanraking met theater en literatuur.

Het boek 'In de werkplaatsen der beeldhouwers' maakte grote indruk op hem.

Hij begon met beeldhouwen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog raakte hij betrokken bij een verzetsgroep.

Toen deze in 1943 werd opgerold, moest hij onderduiken. Hij kreeg onderdak bij onder meer de beeldhouwer Pieter d'Hont in Utrecht. En ontmoette Sacha; ze trouwden nog voor de bevrijding.

Na 1945 volgde hij een opleiding beeldhouwen aan de Amsterdamse Rijksacademie.

Hij werkte als opmaak - en kunstredacteur voor het dagblad de Tijd.

Het gezin verhuisde naar een atelierwoning aan de Zomerdijkstraat. Daar kreeg hij in 1956 zijn eerste grote opdracht voor het Jan van Hoof bevrijdingsmonument aan de Nijmeegse Waalbrug. Vanaf de jaren '50 exposeerde hij regelmatig, o.a. in het Arnhemse Park Sonsbeek. Hij verhuisde met het jonge gezin naar Oosterbeek, naar een woonhuis met groot atelier.

Vanaf '67 was hij docent kunstgeschiedenis aan de School voor de Journalistiek en beeldhouwen aan de Kunstacademie in Den Bosch.

Marius wordt wel een klassiek beeldhouwer genoemd, omdat hij thema's ontleende aan het katholicisme en de (klassieke) oudheid en in de materialen klei, steen en brons werkte.

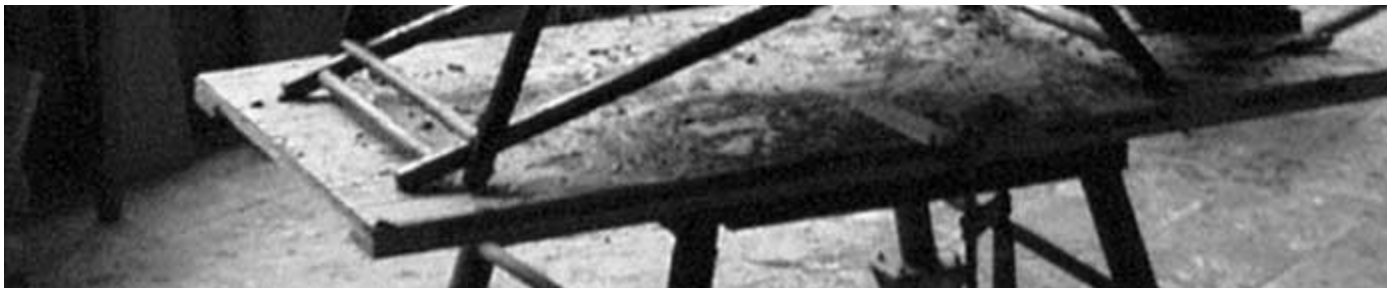
Hij maakte ook abstracte - en verzetsbeelden, waar zijn politiek engagement uit spreekt. Hij koos materialen als polyester, ijzer en glas. Vele van deze beeldhouwwerken zijn overal in Nederland in de openbare ruimte geplaatst. Later is hij ook veel in de Dolomiet steengroeven gaan werken en in albast steen.

In '63 ondernam hij een expeditie naar Egypte en de Soedan, waar hij in artikelen en in een film piramiden, tempels en Nubische huizen vastlegde. Hij reisde naar Mali (de Dogon), Peru, Mexico, Guatemala en Turkije, waarvan de weerslag in zijn werk te zien is (zie de zonnentempels, Poort van Afrika).

In 1993 had Marius een openlucht tentoonstelling over oorlog en vrede in het Oosterbeekse Park Hartenstein, waar het oorlogsmuseum is gevestigd. Hij plaatste twintig van zijn beelden tussen het geëxposeerde wapentuig. Twee beelden zijn daarna geplaatst te Oosterbeek.

In 2001, op zijn 80e verjaardag had hij een grote overzichtstentoonstelling in het Museum het Valkhof te Nijmegen.

Marius is in 2003 overleden te Nijmegen op 82e jarige leeftijd.

Colofon

2011

Producent: Stichting Marius van Beek en Sandra van Beek (rondleidingen).

m.m.v. kunstadviseur Brigitte van Veggel en de Gemeente Renkum, Leonard Krijgsman van 't Venster; Mila van Beek en Elma van Imhoff (begeleiding atelier).

Antoinette Hijstek (vormgeving website).

© Foto's: Marius van Beek, Joris Hofstede, Antoinette Hijstek, Sandra van Beek, e.a.

Contact

Stichting Marius van Beek

Postbus 12

6860 AA Oosterbeek

www.mariusvanbeek.nl

of Mail [Sandra van Beek](mailto:Sandra.van.Beek)

In de toekomst zal het aanbod aan de leerkrachten gegeven worden via 't Venster
info@tvenster.nl

